

II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İŞSİZLİĞİN ÖNÜNE GEÇMEK AMAÇLI OKUL KURULMASINA DAİR RAPOR

Betül ÇELİK*

Necmettin Erbakan Üniversitesi

İnsanların hayatları boyunca belirli merhalelerden geçerek belirli seviyelere ulaşmalarını sağlayan, devletlerin en önemli politikalarını oluşturan ve tarih boyunca insanoğlu için en önemli unsur, eğitimidir. Eğitim, insanı hem ilmi yönden hem de ahlaki yönden yetiştirmek için kullanılan en iyi araçtır. Tarihte insanoğlu çeşitli eğitim yöntemleri gerçekleştirmiştir.

İlk Türk devletlerine bakacak olursak eğitim töre yoluyla gerçekleşmiştir. Göçebe yaşam tarzı olan ilk Türk devletlerinde en önemli faktör bağımsızlık olmuştur. Bağımsızlıklarına çok önem veren Türkler, özellikle savaş konusunda çocuklarını çok iyi bir şekilde eğitmişlerdir. Savaş aletlerini kullanmayı, kendilerini savunmayı töre yoluyla öğrenmişlerdir. Meslek eğitiminde ise usta – çırak ilişkisi görülmüştür. Yine dini eğitimde Türklerin tek tanrı dinine ve şaman inancına bağlı eğitim sistemleri olduğu görülmüştür. Göktürklerle geldiğimiz zaman ilk yazılı kitabeleri burada görmüş oluruz. Orhun Yazıtları Türk hükümdarlarına öğütler vermiştir. Orhun Yazıtlarının ortaya çıkmasından ve içeriğinden anlaşılıyor ki Türklerde eğitime önem verilmiştir.¹ Tarihten günümüze kadar devletlerin gelişmesi için uygulanan pek çok politikada en önde gelen konu eğitim olmuştur. Devletler akliselim insanlara her daim ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda aydın kesimin oluşması için gereken en önemli faktör eğitimidir. “Eğitim ne kadar üst mertebede ve kaliteli olursa yetişecek insan da o kadar kaliteli olur.” düşüncesi her devlette ve her millette egemen olmuştur. Bu düşünceler doğrultusunda Türk devletleri de eğitim konusunda ileriye dönük pek çok adım atmıştır. Örneğin Selçuklularda medreselerde verilen ilimlerin yanı sıra “ahilik” gibi çeşitli teşkilatlarla usta çırak ilişkisi içinde meslek eğitimi dahi yapılmıştır. Osmanlı Devleti’nde de eğitim devlet için en önemli unsur olmuştur. Osmanlı’nın kuruluşundan itibaren bütün padişahlar eğitime önem vermiştir. Fethedilen yerlerde öncelikle mektepler ve medreseler inşa edilmiştir. Pek çok Türk-İslam ülkesinden âlimler eğitim almaya ve eğitim vermeye Osmanlı yurduna gelmiştir. Bu durumda Osmanlı Devleti’nin isteği veyahut da Osmanlı Devleti’nin eğitime vermiş olduğu önem duyularak âlimler kendi isteği ile gelmişlerdir. Osmanlı Devleti’nde ilk

eğitim, mekteplerde verilmiştir. Mektepler günümüzün ilköğretim seviyesi ile eşdeğer olmuş ilk İslami eğitim mekânlarıydı. Burada okuma ve yazma dersleri alındıktan sonra öğrenciler medreselere giderlerdi. Medreseler ve mektepler Selçuklu Devleti’nin devamı olarak Osmanlı’da süregelenmiştir, lakin çeşitli yeniliklere uğramış ve zamanla modernleşme sürecine girmiştir. Belirli bölgelerde medreseler bulunmaktaydı fakat bu medreselerin seviyeleri farklı olmuştur. Medreselerde eğitim alan öğrenciler, seviyelerine göre devletin çeşitli kademelerinde yer almışlardır. Daha üst mertebelerde çalışmak isteyen veya ilim alanında kendisini daha da geliştirmek isteyen öğrenciler ise ilgi alanlarına göre dönemin büyük okullarının bulunduğu Konya, Kayseri, Edirne, Kırım gibi bölgelere gitmiştir.² Son derece olarak en büyük okulların olduğu İstanbul’da eğitim görmüş olurdu. Farklı bölgelerden gelen öğrenciler birbirlerinin örf, adet ve geleneklerini öğrenerek, sadece ilim öğrenmeyip kültürel alanda da kendilerini geliştirme olanağı bulmuşlardır. Eğitimde İslami ilimler ön planda bulunmuş, bununla beraber aklı ilimlere de yer verilmiştir. Eğitim dili olarak her ne kadar Arapça kullanılsa da konuşma dili her daim Türkçe olmuştur.³

Rönesans ve reform hareketlerinin sonucu olarak Avrupa’da öne kesilmeyen büyük bir ilerleme ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti ise 16. yüzyıldan sonra gerek savaşlardaki başarısızlıklar gerek anlaşmalarda yapılan hatalar ve bunlara ek olarak çıkan isyanlar ve iç karışıklıklar sebebiyle büyük bir gerileme dönemine girmiştir. Bu gerilemenin başlıca nedenlerinden biri eğitim sisteminin geri kalması olarak yorumlanabilir. Çünkü tımar sisteminin bozulması, yeniçerilerin isyanı gibi olaylar, bunların gelişim sürecinde eğitimin eksik verildiğini göstermektedir. Aynı zamanda Avrupa’nın coğrafi keşiflerle yeni yollar bulması ve Osmanlı’nın bu alanda kendini geliştirememesi eğitim alanında büyük bir eksikliğin göstergesi olarak yorumlanabilir. Osmanlı Devleti her zaman kendisini Avrupa’dan üstün görmüş, başarısızlıklarını ve gerileme dönemindeki olumsuzlukları görmezden gelmiştir.⁴ Genç Osman döneminde birtakım yenilik hareketlerine girişilmiş ise de bunlar Genç Osman’ın şehit edilmesi ile engellenmiştir. III.

* Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, celikbetul76@gmail.com. Bu bildiri, 22 Ekim 2020 tarihinde Akarsaray Üniversitesi’nde online olarak düzenlenen VII. Genç Tarihçiler Öğrenci Sempozyumu’nda sunulmuştur.

¹ Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, Pegem Akademi, 31. Baskı, s.6-12.

² Ejder Okumuş, Ahmet Cihan, Mustafa Avcı, Osmanlı Devleti’nde Eğitim Hukuk ve Modernleşme, İstanbul, 2006, s.14.

³ Ejder Okumuş, a.g.e. s.26

⁴ Ali Akyıldız, Osmanlı Bürokrasisi Ve Modernleşme, 6. Baskı, İstanbul 2018, s.15.

Ahmet döneminde Lale Devri⁵ dediğimiz dönem yenileşme hareketlerinin resmen başlangıcı olarak kabul edilmiştir. III. Ahmet döneminde Sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından Avrupa'nın ilerleyişi fark edilmiş ve Avrupa bir nevi taklit edilerek Osmanlı'nın eski ihtişamına dönmesi amaçlanmıştır. İlk olarak Yirmisekiz Mehmet Çelebi⁶ ve oğlu Sait Mehmet Efendi'nin Paris'e gönderilmesi ile beraber Avrupa'daki insanların neler yaptıklarına dair bilgiler edinilmek istenmiştir. Bu seyahat sonrasında Yirmisekiz Mehmet Çelebi bir sefaretname yazmış ve Batılılaşma anlamında bu sefaretnamenin büyük bir önemi olmuştur. Onun oğlu Sait Mehmet Efendi, İstanbul' a dönüşünde İbrahim Müteferrika'yla birlikte ilk defa Arap harfleriyle basım yapan matbaayı kurmuştur. Matbaanın gelişi ile beraber dini eserler dışında bütün kitaplar basılmış ve çoğaltılmıştır. Kitapların çoğaltılması bilgiye ulaşımı hızlandırmıştır. Eğitimdeki ilk ve en önemli yeniliğin bu yönde olduğu söylenebilir.

II. Mahmut döneminde pek çok yenilik hareketi ortaya çıkmıştır. Eğitimle ilgili doğrudan bir ıslahat yapılmamış olsa da asker eğitmek ve asker ihtiyacını karşılamak amacıyla Mekteb-i Fünun-ı Harbiye kurulmuştur.⁷ Eğitime ilk olarak askerlerden başlanmıştır. Osmanlı'da kuruluşundan itibaren en fazla önem orduya verilmiştir. Bunun dışında eğitimle ilgili ikinci önemli yenilik yabancı dil bilen Müslüman diplomat yetiştirmek amacıyla Tercüme Odası'nın kurulması olmuştur. Tercümanlar gayrimüslimlerden karşılandığı için pek çok sorunu da beraberinde getirmişlerdir. Abdülmecid, Mustafa Reşit Paşa'yı görevlendirmiş⁸ ve Tanzimat Fermanı ilan edilmiştir.⁹ Tanzimat Fermanı'nın içeriği bakımından incelediğimiz zaman eğitimle ilgili hiçbir yenilik görülmemektedir. Lakin Tanzimat Fermanı'ndan sonra eğitime önem verilmiş ve bu konuda büyük adımlar atılmıştır. Öyle ki meslek okulları açılmış ve burada yetişen öğrenciler mesleklerine başlamışlardır. Bu dönemde kız öğrencilerin de eğitimlerine önem verilmiştir ve kız mektepleri açılmıştır. Bununla birlikte bu dönemde okulları bir arada tutmak, okul yönetimini buradan gerçekleştirmek ve Müslüman öğrencileri tek çatı altında toplamak amacıyla Maarif Nezareti kurulmuştur. Sultan Abdülhamid, eğitimde önde gelen isimlerden Mithat Paşa'yı sadrazam olarak atamıştır. II. Abdülhamid tahta çıktıktan kısa bir süre sonra ise Kanun-i Esasiye'yi yayınlamış ve Birinci Meşrutiyet'i ilan etmiştir. Kanun-i Esasi'de eğitimle ilgili pek çok hüküm bulunmaktadır, ancak bu dönemde eğitimle alakalı çok fazla yenilik yapılamamıştır. Bunun sebebi ise Osmanlı-

Rus Harbi'nin olması ve devletin büyük miktarlarda borçlanmasıdır. Bundan dolayı eğitime para ayırlanamamıştır. Lakin bundan sonraki dönemde eğitim alanında pek çok yenilik gerçekleştirilmiştir. Maarif-i Umumiye Nezareti Müfettişleri çoğaltılmış hem taşrada hem de merkezde Maarif Umumiye Nezareti Müdürlükleri açılmıştır.¹⁰ Bununla beraber sadece merkezde değil ülkenin her yerinde okullar açılmıştır.¹¹ Pek çok meslek ve sanat okulu açılmış ve ilk kez özel eğitimle ilgili okul olan sağır-dilsiz-körler mektebi bu dönemde açılmıştır. Kızların eğitimine önem verilmiş ve bu alanda gelişmeler ortaya çıkmıştır. Bununla beraber bu dönemde mesleki anlamda pek çok okul açılmıştır. Ticaret Mektebi, Lisan Mektebi, Sanayi-i Nefise Mektebi, Hendese-i Mülkiye Mektebi, Lisan-ı Mekteb-i Fenni, Resim ve Mimari Mektebi, Ameli Ziraat Mektebi, Polis Dershanesi bunlardandır.¹² Bu okullarda her meslekle ilgili eğitimler düzenli bir şekilde verilmiştir ve devlet memurları da bu okulların neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu okullarda sağlıktan ziraata, kolluk kuvvetlerinden sanata, mütercimlikten mimariye her alanda eğitim verilmiştir.¹³ Askeri okulların başına Alman subaylar getirilmiştir. Üniversitelerde ise şer'i ilimler, hukuk, tıp, fen ve edebiyat fakülteleri oluşturulmuştur. Eğitim vermek amacıyla bölümlerde Avrupa'dan pek çok profesör getirilmiştir. Bu dönemde kız öğrencilerin eğitimlerine de önem verilmiş ve muallimler yetiştirmek amacıyla Kız Muallim Mektepleri kurulmuştur. Abdülhamid döneminde eğitim politikalarına farklı bir bakış açısı geliştirilmiş ve gençlerin işsizlikten kurtarılması için meslek lisesinin açılmasına karar verilmiştir. Osmanlı'da önceki dönemlerde loncalar vasıtasıyla devam eden usta-çırak ilişkisi sistemi, ekonominin bozulmasıyla sekteye uğramıştır. Ülkenin gerilemesiyle beraber de işsizlik alanında politika geliştirilmesi şart olmuştur. Bu konuda II. Abdülhamid döneminde Mehmet ve Haydar Efendiler tarafından hazırlanan bir layiha bulunmaktadır. 5 Nisan 1885 tarihinde padişaha takdim edilen bu layiha ile gençlerin işsizlikten kurtarılmasını ve fakir gençlere ekmek kapısının açılmasını hedefleyen bir okulun açılması talep edilmiştir. Bu taleple ilgili sistemli bir çalışma yapılmış ve devletin ilgili kadrolarına sunulmuştur. Bu okulun açılıp açılmadığı ile ilgili kesin bir bilgi bulunmasa da böyle bir girişimin olması dönemin işsizlik problemi ve belirlenen çözümler açısından günümüze ayna vazifesi görmektedir.

Raporun Tahlili: Rapora göre oluşturulması düşünülen mektebin maksadı sokaklarda ve köprülerde başıboş gezen işsiz,

⁵ Lale Devri: Osmanlı Devleti'nde, 1718 yılında Avusturya ile imzalanan Pasarofça Antlaşması ile başlayıp, 1730 yılındaki Patrona Halil İsyanı ile sona eren dönemdir. Bu dönemin padişahı III. Ahmet, sadrazamı Nevşehirlî Damat İbrahim Paşa'dır.

⁶ Yirmisekiz Mehmet Çelebi, beraberinde bulunan heyetle birlikte Avrupa'daki yenilikleri keşfetmek amacıyla Paris'e elçi olarak gönderilmiştir. İstanbul'a dönüşünde bir sefaretname hazırlamıştır.

⁷ Yahya Akyüz, a.g.e. s.146.

⁸ Ali Akyıldız, "Tanzimat", Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, C.40, İstanbul 2011, s.1.

⁹ Şenay Başkan, Abdullah Mehmet Çay, "Tanzimat Dönemi Osmanlı Eğitim Sistemi", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. XII S. 64, Haziran 2019, s.177.

¹⁰ Bayram Kodaman, a.g.e. s.29.

¹¹ Bayram Kodaman, a.g.e. s.29.

¹² Yahya Akyüz, a.g.e. s.225.

¹³ Yahya Akyüz, a.g.e. s.238-240.

fakir delikanlıların dört sene boyunca açılacak olan bu mektepte eğitim görmeleri ve bunun sonucunda ise bir zanaat erbabı olmalarıdır. Bununla birlikte mektepte verilecek olan eğitim Din-i Mübin-i İslam üzere olacaktır. Bu eğitim sonrasında öğrencilerin hem zanaat sahibi yapılmaları hem vatansever olmaları hem de İslam ahlaki ile ahlaklanmış birer vatandaş olmaları amaçlanmıştır.¹⁴ Raporda açılması teklif edilen mektebin maliyeti hakkında da bilgi verilmiştir. Buna göre mektep, ilk sene zarfında alınacak olan bütün eşyanın masrafını bizzat karşılayacaktır. İki seneden sonra ise belirli bir kısmını karşılayacaktır. Mektepte ilk dört sene 250'si terzi, 100'ü kunduracı ve 50'si doğramacı olmak üzere toplamda 400 öğrenci kabul edilecektir. Dört sene sonunda sanatlarını mükemmel bir şekilde tahsil eden 100 öğrenci izin ve diplomalarını aldıktan sonra yerlerine 100 öğrenci daha alınacaktır. Mektebin İdaresi ise birisi nazır ve diğeri müdür isminde iki yetkili tarafından idare olunacaktır. Nazırın vazifesi mektebin gerek hükümet gerek müşteriler ile öğrencilerin vekâletini ifa etmek ve bununla birlikte müşterilerle kontratlar imzalamak ve mektebin idaresini üstlenmektedir. Müdürün vazifesi ise temizliğe ve derslere bakmak, ustabaşlarını kumanda etmektir. Ayrıca mutfak ve koşuşlar, yemekhaneler ve tezgâh yerlerini teftiş etmektir. Öğrencilerin dersleri, akait, hüsnühat, kıraat, hesap, coğrafya gibi dersler olacaktır. Ayrıca mektep kalfaları dört saatlik dersten sonra tercüme yapacaklar, müdürleri ile ustabaşlarına talebe gözetimi hususunda yardım edeceklerdir. Öğrencilerin okula kabulü ise 10 yaşından 15 yaşına kadardır. Okulu bırakmak isteyen öğrenciler ancak bulunduğu müddet için yevmiye masrafı karşılığında beşer kuruş verdikten sonra çıkabileceklerdir. Bununla birlikte çocukların gündeliklerine elbise veya kundura gibi sahip olduğu haklardan da mahrum olacaklardır. Üniformalar okul tarafından verilecektir. Öğrenciler ilk iki senede günlük bir kuruş, üçüncü senede bir buçuk kuruş ve dördüncü senede iki kuruş maaş alacaklardır. Raporda kunduracılar, doğramacılar ve terziler için alınacak olan malzemelere de en ince ayrıntısına değinilmiştir. Toplamda 79/1000 Osmanlı Lirası harcanabilecektir. Ayrıca ilk sene için okulda yer alan çamaşırhane, tezgâhlar, kunduracılar, terziler ve marangozhane için ayrı ayrı eşyaların masrafları hesaplanmıştır. Her bölümün eşyası için çalışacak ustalar, yardımcılar, kalfalar ve öğrencilerin en ince ayrıntısına kadar hesaplamaları yapılmış, fiyatlar belirlenmiştir. İlk iki sene düzen için yeni bir şey kaydı olmayacak, eşyalar yeni gibi bulunacak, tamirat olmayacaktır. Masraf ise bir önceki yıl gibi toplamda 6839 lira olarak hesaplanmıştır. İlk sene üretilen üniformalar iki sene kullanılacağı için ikinci yıl ayrıca bir üniforma imalatı olmayacaktır.¹⁵

Okulda müdüriyet odası bulunacak, mutfak için tencere, masa ve aşçı edevatı alınacaktır. Yatak koşuşları olacak ve her

yatak koşuşunda 100 öğrenci bulunacaktır. Yatak koşuşlarının her birinde tahta perde olacak, mektep kalfası bir pencere vasıtasıyla öğrencileri izleyecektir. Yatakhane bir demir karyola, bir adet yatak, bir büyük şilte, iki çarşaf, iki yorgan, bir küçük masa ve iki adi sandalye olacaktır. Her öğrenci yatağındaki bir şilteyi kendisi yapacaktır. Öğrencilerin elbise ve eşyaları konulmak üzere duvarlarda raflar yapılacaktır. Her yatak koşuşunda çinkodan mamul 10 musluklu takriben 100-120 okka su bulunacak ve bu su ile öğrenciler yıkanacaktır. Her öğrenci mektebe girerken kendi elbise ve çamaşırını götürecektir, ayrıca nezarete üçer Mecidiye verilecektir. Bu ücretlerle lazım gelen çamaşırlar alınacaktır. Raflara sadece elbise ve eşya konulacak, mücevherat veya para konulmayacaktır. Bu gibi önemli eşyalar mektep kalfasına veya müdüriyete verilecek, makbuz alınacaktır. Yemek koşuşları ise aynı zamanda dersane olarak da kullanılabilir. Her biri eşit uzunlukta 27 adet sofraya ve yemek esnasında sofraların üzerinde muşamba bulunacaktır. Mektebe kayıtlı harita, defter, kitap, kırtasiye gibi eşyalar sarf edilecektir. Çatal takımı en iyisinden fakat sade cinsten olacaktır. Müdürlerin maaşları, bedava meskeni verilmek şartıyla, aylık 25 lira olacaktır. Mesken verilmediği halde aylık 3 lira verilecektir. Müdürler kendi elbise, kundura gibi lazım eşyalarına fabrikalara fiyatı hakiki üzerine imal ettirmek hakkına sahiptir. Müdürler, Meclisi-i İdare ile dört sene müdüriyet için kontrat imzalayacaklar, kontrol sürecinin dolmasından üç ay önce iki taraftan birisi diğerine haber verecektir. Muhasebat, nazır tarafından tutulacak, kâtip ise kendisine yardım edecektir. Kâtipin asıl görevi, evrak tercümesi ve tercümanlık olacaktır. Aşçı ve yamakları mutfak hizmetini vermek ve buranın temizliğine dikkat etmekle mükelleftir. Terziler için birisi 7, diğeri 6 lira maaş almak üzere iki ustabaşı olacak ve her birisi sanatına aşına kişiler olacaktır. Kullanılacak kumaşlar İngiliz kumaşı ve değerlidir. Düğme ve astar için de ayrıca maliyet hesaplanmıştır Bununla birlikte ustabaşlarının da her birisinde bir yamak bulunacaktır.¹⁶

Sonuç: Eğitim, insanların günlük yaşantıları boyunca elde ettikleri ve kendilerinde kalıcı davranış oluşturan bir bütündür. Eğitim, insanoglunun her döneminde önemli olmuş ve devletler bununla ilgili çalışmalar yapmış ve politikalar üretmişlerdir. Türk tarihine bakıldığında en eski zamanlarda dahi eğitimle ilgili politikaları görmekteyiz. Bunun en belirgin özellikleri ise Selçuklularda ahilik ve Osmanlılarda lonca teşkilatları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar belirli meslek gruplarının yetiştirilmesi için oluşturulmuş teşkilatlar olmakla beraber birçok yeniliği ve gelişmeyi de beraberinde getirmişlerdir. Özellikle bir zanaat kazandırması açısından Selçuklularda ve Osmanlılarda önemli bir yere sahip olmuşlardır. Medreselerde verilen dini ve nakli ilimler dışında oluştu-

¹⁴ CAO Y..PRK.MF.. 1 38. 5 Nisan 1885 yılında Mehmet ve Haydar Efendiler tarafından düzenlenip padişaha takdim edilmiş bir layihadır.

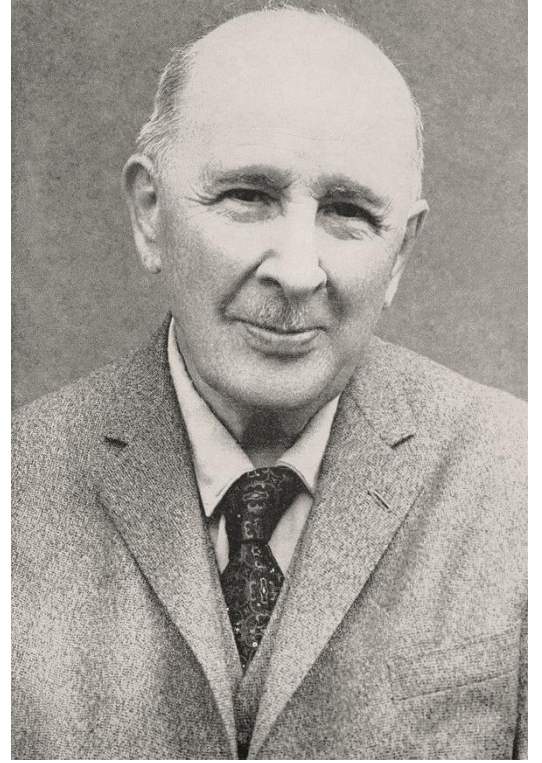
¹⁵ CAO Y..PRK.MF.. 1 38.

¹⁶ CAO Y..PRK.MF.. 1 38.

ruhan bu tür sistemlerle mesleki eğitimler de verilmiştir. Mesleki eğitimler Osmanlılarda genel olarak usta çırak ilişkisi içinde devam etmiş ve zanaat bu yolla gelecek nesillere aktarılmıştır. Osmanlı'da sistemli bir şekilde ilerleyen bu gidişat, gerilemenin başlamasıyla beraber sekteye uğramış ve iş kolları da bozulmuştur. Usta-çırak ilişkisi yerine liyakatsiz bir şekilde mesleklerin elden ele geçmesi, devlete ve millete en büyük zararı oluşturmuştur. Daha sonrasında Osmanlı ekonomisinin de bozulmasıyla beraber birçok insan işsiz kalmış ve kendi geçimini sağlayacak iş bulamamıştır. Osmanlı padişahları tarafından gerilemenin başlamasının ardından birçok defa yenilik faaliyetlerine girişilmiş ancak her seferinde engellenmiştir. Nitekim sistemli bir şekilde Tanzimat Dönemi ile başlayan yenilik hareketleri özellikle askeri ve eğitim alanında olmuştur. Eğitim alanında yeniliklerin yapılmasıyla sonraki dönemlerde mesleklerin bir düzene sokulması ve insanlara zanaat öğretilmesi için de çabalar sarf edilmiştir. Bu anlamda özellikle sokakta işsiz bir şekilde dolaşan fakir gençler için bir zanaat kazanmaları sağlamak istenmiş, bununla ilgili II. Abdülhamid döneminde çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda gençleri işsizlikten kurtarmak ve geçim kaynağı sunmak için Mehmet ve Haydar Efendilerin sundukları layihada bir mesleki mektep açılması düşünülmüş ve bununla ilgili kapsamlı bir rapor sunulmuştur. Okulun kesin olarak açılıp açılmaması bilinmese de yukarıda belirtilen raporda bununla ilgili çözüm yolları dile getirilmiş ve okulla ilgili bilgiler verilmiştir. Okulun yöneticileri, her meslek grubu için görev verecek ustalar, gerekli aletler, öğrencilerin kalması için gerekli yerler hakkında açıklamalar yapılmıştır. Yıllık alınacak öğrencilerin planı yapılmış, yıllık giderlerin planı sunulmuş ve mekteple ilgili eksikler belirtilmiştir. Bunun dışında okulda öğrencilerin neler yapacakları ve kazanımları da dile getirilerek öğrenciler için oluşturulacak eğitim için detaylı bilgiler verilmiştir. Her meslek grubunda öğrencilerin üretim yapmaları karşılığında kazanacakları tutarlar belirlenmiş ve bu şekilde gençlerin sokakta başıboş gezmesi önlenerek topluma faydalı olması sağlanmak istenmiştir. Günümüzde de bazı işsizlik problemleri göz önünde tutulduğunda tarihi kayıtların önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Bu layihada işsizlikle ilgili bilgiler verilmiş ve bunların çözüm yolları aranmıştır. Yapılan sistemli bir çalışmayla mektebin açılacağı bölgede gençlerin geçimini sağlaması ve başıbozukluktan kurtarılması hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda hazırlanan layiha günümüze ışık tutacak cinsten önemli ve bilgi verici bir belge olarak günümüze ulaşmıştır.

&

Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı
(23 Ağustos 1888, İstanbul-10 Ekim 1977, İstanbul)

23 Ağustos 1888'de Eyüp'te doğdu. 1910'da Dârülfünun'un Edebiyat Şubesi'ne kaydını yaptırdı. Dârülfünun'da Ahmed Midhat Efendi, Abdurrahman Şeref, Ali Ekrem, Mehmed Âkif, İzmirli İsmail Hakkı, Hüseyin Dâniş, Şehbenderzâde Ahmed Hilmi, Hamdullah Suphi gibi hocalardan ders gördü. 1912'de mezun olunca ilk tayin edildiği Kütahya İdâdîsi ve Sultânîsi'nde sekiz yıl tarih-coğrafya öğretmenliğinde bulundu. Şubat-Eylül 1922 tarihlerinde Kastamonu Lisesi'nde tarih öğretmenliği yaptı. Balıkesir, öğretmenlik yaptığı diğer bir yerdir. Bir süre Maarif Vekâleti Umumî Müfettişliğinde bulundu ve İlk Tedrisat Umum Müdürlüğü yaptı. 9 Kasım 1927'den 1950 yılına kadar yirmi üç yıl aralıksız Balıkesir milletvekilliğinde bulundu. Bu görevi sırasında İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'nde dersler verdi. 1933 üniversite reformundan sonra da Edebiyat Fakültesi'nde Anadolu Selçukluları, Anadolu Beylikleri ve Kanunî devrine kadar Osmanlı Devleti Tarihi derslerini okutmayı sürdürdü. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi açılınca iki hafta İstanbul'da, iki hafta Ankara'da ders verdi. İstanbul'da ders saatleri dışında Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde çalışıyordu. Bu çalışmaları 1939 yılı ortalarına kadar sürdürdü. Atatürk'ün ölümünün ardından Hasan Âli Yücel'in Maarif Vekâleti zamanında mebusluk veya hocalıktan birini tercih etmesi teklif edildiğinde M. Fuad Köprülü ve Şemsettin Günaltay ile birlikte hocalıktan ayrıldı. 1950 yılından sonra yeniden üniversiteye döndü. 1958'de öğretim üyeliğini bıraktı. Bundan sonra araştırmalarını özellikle Topkapı Sarayı Arşivi'nde sürdürdü. On dokuz kitabı, Belleten'de doksani aşkın makalesi çıktı. Uzunçarşılı'nın yayın hayatı âdetâ Türk Tarih Kurumu ile özdeşleşti. Topkapı Sarayı Arşivi'nde çalışırken rahatsızlandı ve aynı gün; 10 Ekim 1977'de vefat etti.

60'lı yıllardan Günümüze Türk Tarihçiliğine Yön Veren Bilim İnsanlarından Bir Kısım
Aralık 1991 Resmo-Girit. E. Zachariadou'nun toplantısı. Önsıra soldan: H. İnalık, İ. Melikof, Elizabeth Z., I. Beldicianou, C. Imber.
Ardında T. Baykara, G. Hazai, M. İpşirli, Geride A. Y. Ocak, M. Kunt. En sağda F. Emecen. Ardında S. Vryonis ve diğerleri (Üstte).
Kasım 1992 Tahrir Defterleri Toplantısı. Ön sıra soldan: A. Tietze'nin hanımı ve arkada kendisi, T. Baykara, Ürdünlü A. Bakhit, İrina
Beldicianou, Gürcü meslektaş, Mehdi İlhan, Mısırlı bilgin ve hanımı. Arkada: Yılmaz Kurt, Refet Yinanç. Daha gerilerde: M. Ali Ünal.
En arkada: Geza David, H. Lowry, Nejad Göyünç ve Mehmet Öz (Tuncer BAYKARA Arşivi)

1974 Mayıs, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Yemeği. Soldan: Talip Yücel, Şükrü Elçin, Şerif Baştav, Nejat Göyünç, Tuncer Baykara, İsenbike Togan, Ercümen Kuran (Üstte)
Hacettepe-Beytepe 1978. Soldan sağa: Özkan İzgi, Gümeç Karamuk, Tuncer Baykara, Rifat Önsoy, A. Yaşar Ocak, Abdurrahman Çaycı, Ercümen Kuran ve Çaycı Tahsin Ef. (T. BAYKARA Arşivi)

